

Pi i Sunyer torna a l'Ajuntament de Barcelona

Gerardo Pisarello

Un dels efectes perdurables de la impunitat franquista a Barcelona és **l'oblit o l'eliminació de la memòria republicana a la ciutat**. Als seus carrers i places, però també a les institucions. Aquest oblit no és casual ni és innocu, i ajuda a entendre les notables limitacions de la democràcia avui vigent. Per això és tan important que el nom de **Carles Pi i Sunyer** hagi tornat al Saló de Plens de l'Ajuntament, 45 anys després de la seva mort a l'exili, a Caracas.

Pi i Sunyer va tenir moltes responsabilitats com a polític durant la II República. Va ser conseller de Finances de la Generalitat restituïda, ministre de Treball a Madrid, i conseller de Cultura durant la guerra. Però sobretot, va transcendir en la memòria popular com l'alcalde de la Barcelona republicana. Com el primer alcalde escollit per sufragi universal femení i masculí.

Un enginyer a la recerca d'un projecte nacional de progrés social

D'ascendència empordanesa, la família Pi i Sunyer s'instal·là a Barcelona el 1877. El seu pare era metge en una família de metges, i catedràtic a la Facultat de Medicina. Aquest entorn afavorí la relació de la casa amb la intel·lectualitat progressista de Barcelona. Amb el pas del temps, Carles Pi i Sunyer esdevindria un dels ideòlegs i representants d'aquest ampli sector social, situat entre la menestralia i la burgesia, amb infiltracions per dalt i per baix.

Enginyer i especialista en temes econòmics, Pi accedí tard a l'activitat política. Durant la dictadura de Primo de Rivera no tingué cap actuació ni cap militància destacada en els rengles del catalanisme republicà. Tanmateix, participà de manera activa en la resistència cultural, i col·laborà a publicacions importants, com ara "La Publicitat", "Revista de Catalunya", "Ciència" o "Indústria Catalana". En aquesta època també es va gestar el seu treball més destacat, 'L'aptitud econòmica de Catalunya', publicat en dos volums, en 1927 i 1929.

El propòsit de 'L'aptitud...' era indagar quin era el "caràcter nacional", els valors, les aptituds, que generaven una determinada forma d'organitzar la riquesa i de garantir el progrés social. **Segons Pi, les crisis de Catalunya obeïen a un desequilibri entre seny i rauxa en política, economia i cultura**. Per contra, la superació d'aquests períodes de decadència depenia de la preponderància de certes "virtuts de conservació". Concretament, la capacitat d'estalvi, la cohesió familiar i la desinteressada auto-explotació en el treball, en favor d'una empresa col·lectiva.

Aquestes virtuts estaven en la base del catalanisme conservador noucentista, i prèviament havien inspirat autors reaccionaris com Antoni Maria Claret o Torras i Bages. Pi i Sunyer, tanmateix, efectua un tomb històric, interessant. Al seu parer, els dipositaris de les "virtuts de conservació" no eren ni la Catalunya pairal, ni la burgesia industrial, sinó la menestralia obrera, les classes subalternes urbanes. Des d'aquest punt de vista, **l'anarquisme i les ideologies revolucionàries de l'època no eren, per Pi, foranes o alienes al catalanisme**, com defensaren el torrasibagisme o la pròpia Lliga. Ans el contrari, explicitaven el caràcter dissociat del fet nacional, mancat, en realitat, d'un ideal col·lectiu capaç de sintetitzar de manera virtuosa seny i rauxa.

Aquest discurs no era un producte isolat. Era la sistematització dels anhels de molts sectors

republicans, catalanistes i socialistes, bàsicament barcelonins. Aquests sectors creien que la puixança econòmica de Catalunya exigia un programa de progrés capaç de crear ponts entre les classes mitjanes i els obrers urbans.

No sorprèn, de fet, que **Francesc Macià** declarés més d'un cop que preparava discursos amb 'L'Aptitud' a les mans. I tampoc sorprèn que el propi Pi intentés impulsar aquest projecte interclassista des de l'**Esquerra Republicana de Catalunya** dels anys 30.

Un alcalde republicà, catalanista, obert a les forces obreres i populars

Pi i Sunyer va comandar l'ajuntament en dos moments difícils de la República. Primer, entre febrer i octubre de 1934, i més tard, entre febrer de 1936 i juliol de 1937. La seva gestió va deixar dues grans empremtes. En primer lloc, va dur a terme una gestió honrada, austera i transparent, que li va permetre eixugar bona part del deute municipal heretat de la dictadura de Primo de Rivera. En segon lloc, va propiciar la renegociació de les concessions municipals lesives pel consistori i el desplegament de serveis ciutadans bàsics com l'habitatge o l'educació.

“Pi i Sunyer va anar avançant cap a un catalanisme radical, defensor del dret del poble de Catalunya a la sobirania plena”

Tot això ho va fer amb un tarannà assenyat, reflexiu. Pi i Sunyer era una persona moderada, però integradora i clarament compromesa amb la justícia social. Aquesta predisposició li va permetre tenir una bona relació amb membres de l'oposició. I sobretot, el va convertir, per indicació del propi **Lluís Companys**, en un dels artífexs del Front d'Esquerres que es va obrir a forces obreres i populars com la CNT, el PSUC o el POUM.

En realitat, Pi i Sunyer representava un exemple d'integritat que l'eximia d'alguns dels defectes atribuïts a la casta dels polítics professionals. Sense abandonar les grans claus del republicanisme democràtic del segle XIX, fou avançant cap a un catalanisme radical, defensor del legítim dret del poble de Catalunya a la sobirania plena. Tingué la convicció profunda que l'Estatut de 1932 no suposava ni l'única ni la definitiva forma d'articular la nació catalana amb l'Estat espanyol. Segons ell, la fórmula concreta d'aquesta articulació s'havia de repensar col·lectivament. A l'exili, de fet, afirmà que havia d'adoptar la forma d'un federalisme peninsular i europeu republicà, de lliure adhesió, construït entre iguals i de baix a dalt.

Honorar Pi i Sunyer, construir el republicanisme del futur

Que una majoria de 33 regidors sobre 41 hagi decidit la setmana passada **el canvi de nom del Saló de Ple, de Reina Regent a Carles Pi i Sunyer**, és un acte de justícia històrica. Un acte que comporta disminuir, després d'una excessiva inhibició, la presència d'una institució anacrònica, com la monarquia, al consistori. Però sobretot, que implica un pas més en la construcció d'un republicanisme democràtic a l'alçada del segle XXI.

“Cal disminuir la presència d'una institució anacrònica com la monarquia a l'Ajuntament de Barcelona”

En un context de neoliberalisme salvatge i de crisi oberta del Règim heretat de 1978, aquest

republicanisme continua nodrint-se d'uns valors que no han perdut vigència. La lluita contra el privilegi, l'austeritat i l'honradesa en l'exercici de la funció pública, la llibertat, la igualtat, la fraternitat.

Homenatjar Pi i Sunyer, tornar el seu nom al Saló de Plens on va exercir l'alcaldia, és una manera d'honorar altres alcaldes i alcaldesses republicans que no han rebut el reconeixement degut. Com **Hilari Salvador**, el fill de pescadors de la Barceloneta que va assistir amb coratge la ciutat bombardejada per l'aviació feixista. O com **Natividad Yarza**, la mestra val·lisoletana que acabaria sent la primera alcaldessa democràticament escollida de tota Catalunya. I és una manera, també, d'honorar als milions de dones i homes anònims, a la gent humil de les classes populars que fa un segle van exercir les "virtuts de conservació" de les que parlava Pi i Sunyer per fer-los avançar. Conquerint el sufragi universal, impulsant reformes educatives i socials, construint biblioteques, creant cooperatives. Aixecant amb les seves mans tot allò que la dictadura franquista va intentar esborrar per sempre i que mai no ha deixat d'obrir-se camí.

Gerardo Pisarello és primer tinent d'alcaldia de l'Ajuntament de Barcelona